

Anja Hurme

Varhainen tuki ehkäisevässä lastensuojelussa

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Sairaanhoitaja (AMK)

Hoitotyön koulutusohjelma

Opinnäytetyö

17.11.2016

Tekijä(t) Otsikko Sivumäärä Aika	Anja Hurme Varhainen tuki ehkäisevässä lastensuojelussa 22 sivua + 4 liitettä 28.11.2016
Tutkinto	Sairaanhoitaja (AMK)
Koulutusohjelma	Hoitotyön koulutusohjelma
Suuntautumisvaihtoehto	Psykiatrinen sairaanhoitaja
Ohjaaja(t)	THM FT Lehtori Marjatta Kelo
<p>Opinnäytetyöni on lähtöisin Vantaan kaupungin kehityshankeesta Hyvis-Vantaan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma / ehkäisevä lastensuojelu josta alaotsikolla: Miksi Varhainen tuki kannattaa?</p> <p>Opinnäytetyöni tarkoitus oli kuvata kirjallisuuskatsauksen avulla ehkäisevää lastensuojelua tai varhaista puuttumista perheiden ja päiväkotien henkilökunnan kannalta. Tavoitteena oli tuottaa tietoa ehkäisevän lastensuojelun tai varhaisen puuttumisen kehittämiseen.</p> <p>Opinnäytetyössäni sovelsin kirjallisuuskatsauksen menetelmää. Menetelmässä tarkoitukseni oli kuvata yleisellä tasolla tutkimuskysymystäni. Tulokset ovat relevantteja ja vastaavat tarkoitustani hakea tutkittua tietoa varhaisesta tuesta ehkäisevässä lastensuojelussa.</p> <p>Opinnäytetyön aineiston keräykseen käytettiin systemaattista tiedonhakuja. Tietoperustan aineistoa kerättiin Melinda, Medic, Arto ja Google Scholar tietokannoista ja aineiston tiedonhakuun käytettiin Theseus-tietokantaa. Lopulliseksi aineistoksi valikoitui 8 opasta, 3 opinnäytetyötä ja 2 pro gradua.</p> <p>Opinnäytetyössäni käytän induktiivista sisällönanalyysiä Aineisto redusoiitiin ja klusteroitiin alaluokkiin jotka toivat perheiden kokemuksiin 8 alaluokkaa ja työntekijöiden 6. Yläluokkia kummassakin oli 2.</p> <p>Perheiden ja työntekijöiden myönteiset kokemukset kohtasivat varhaisessa puuttumisessa. Kummassakin oli myös kehittämisessä huomioitavaa.</p> <p>Toimiva varhainen tuki ja onnistunut puheeksi otto edistävät perheiden hyvinvointia ja ehkäisevät lastensuojelun toimenpiteitä. Varhainen tuki kuuluu ehkäisevään lastensuojeluun ja sen tulisi olla ensisijainen puuttuminen lapsille ja perheille, jotka eivät ole lastensuojelun asiakkaita.</p>	
Avainsanat	Varhainen tuki, ehkäisevä, perhetyö, lastensuojelu

Author(s) Title Number of Pages Date	Anja Hurme Why you should support early prevention in child welfare? 22 pages + 4 appendices 28.11.2016
Degree	Bachelor of Health Care
Degree Programme	Nursing and Health Care
Specialisation option	Psychiatric Nursing
Instructor(s)	Marjatta Kelo, MNs PhD Senior Lecturer
<p>The thesis is part of the City of Vantaa development projects Hyvis-Vantaa for children and youth welfare plan / preventive child welfare which, under the subheading: Why you should support Early?</p> <p>In my thesis I applied literature review.</p> <p>Most of the data will be written due to lack of research on the Internet. The purpose of was to highlight the importance of early support for the protection of children and prevention of child protection activities and their success from the perspective of children, youth and family</p> <p>How does the preventive child welfare and early support? For example, the placement of the child to foster family-cost approx. 22,000 / year, vocational family home 60,000 / year and a institutional care approx. 90,000 / year. The figures are for 2011 (Kuusikko Kunnat child protection working group 2011). Also, this perspective was a good note.</p>	
Keywords	Early support, prohibitive, family work, child welfare

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Ehkäisevä lastensuojelu	2
3	Varhainen tuki ja puuttuminen	3
3.1	Äitiys- ja perheneuvolat	4
3.2	Lasten päivähoido	5
3.3	Leikki puistot ja kotipalvelu	5
3.4	Varhaiskasvatus ja perusopetus	6
4	Vantaan Hyvis lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma	7
5	Opinnäytetyön tarkoitus ja tavoite	8
6	Kirjallisuuskatsauksen menetelmä	9
6.1	Aineiston haku	10
6.2	Aineiston analyysi	12
7	Tulokset	13
7.1	Perheiden kokemukset	13
7.2	Työntekijöiden kokemukset	14
8	Pohdinta	15
8.1	Tulosten tarkastelu	15
8.2	Eettisyys	16
8.3	Luotettavuus	17
Liitteet		
Liite 1. Lastensuojeluilmoitus		
Liite 2. Tiedon hakutaulukko		
Liite 3. Lapsen hyvinvointia turvaavat ja uhkaavat tekijät		
Liite 4. Aineiston analyysi		

1 Johdanto

Käsitteet ehkäisevästä lastensuojelusta ja varhaisesta puuttumisesta ovat tulleet lastensuojelulakiin vuonna 2007. Muutos vaikutti samalla myös moneen muuhunkin lakiin, jossa käsitellään lapsen, nuoren ja perheen oikeuksia.

1970- ja 1980- lukujen taitteessa aloitettiin yhteiskunnallinen keskustelu lasten ja nuorten asemasta ja oikeuksista, samalla ne kirjattiin lastensuojelulakiin. Puhuttiin lapsikeskeisyydestä, lasten oikeuksista ja eduista. Myös perhekeskeisyys mainitaan laissa ja katsottiin että perheen tukeminen oli lapsen eduksi. (Lastensuojelulaki 683/1983.) Lapsen edun katsotaan olevan mahdollisuus yksilöllisyyteen, kehittymiseen, sekä vastaavan hänen omia tarpeitaan ja odotuksiaan. Määritelmä kiinnittää huomiota lapsen tulevaisuuteen ja siihen miten, jotkut ratkaisut tulevat vaikuttamaan lapseen. Tämän takia päätökset, jotka koskevat lasta ja perhettä on punnittava tarkkaan

Vuonna 1989 kirjattiin lasten oikeudet *"valtioita sitovaksi YK:n lapsen oikeuksien sopimukseksi jonka lähes kaikki valtiot ovat ratifioineet"*. Itse julistus hyväksyttiin jo 20.11.1959 yleisluonteisena ilman valtioiden oikeudellista sitovuutta. Suomeen YK:n yleissopimus lasten oikeuksista tuli lakiin 21.8.1991 (YK:n yleissopimus Lapsen oikeuksista 1989).

Lastensuojelunlain uudistus vuonna 2007 toi käsitteen ehkäisevä lastensuojelu. Lain tarkoitus on mm. edistää ja turvata lapsen kehitys, kasvu, hyvinvointi ja tuki vanhemmuuteen. Ehkäisevä lastensuojelu velvoittaa kuntia antamaan tukea myös ilman lastensuojeluasiakkuutta. Laki myös velvoittaa koulussa koulukuraattorin ja koulupsykologin palveluja ja niiden parempaa saatavuutta. Myös äitiysneuvolassa, päivähoitossa ja nuorisotyössä on tarjottava tukea ja erityistukea. (Lastensuojelulaki 13.4.2007/417) Eri hallintokuntien on mahdollista yhteistyönä kuntarajojen yli tarjota tarvittavaa tukea. Vanhempien voimavaroja ja niiden riittämättömyyteen on myös kiinnitettävä huomiota ja tarjottava eri palveluja jotka tukevat perhettä ja näin ollen lapsen hyvinvointia. (Uotinen 2007.)

Sosiaalihuoltolaki uudistui 1.4.2015 ja samoin lastensuojelulakiin tehtiin huomattavia muutoksia. Yhteensä 21 muuhun lakiin tehtiin muutoksia, mutta muutokset ovat lähinnä

teknisiä ja melko vähäisiä lukuun ottamatta terveydenhuoltolakia. Ilmoitusvelvollisuus henkilökunnalle astuivat voimaan 1.1.2016. (Uotinen – Porko 2015.)

Erilaiset hankkeet, esim. sosiaali- ja terveydenhuollon kansallinen kehittämisohjelma KASTE 2012–2015, on valtioneuvoston vahvistama kehittämisohjelma, jonka yhtenä tavoitteena on vahvistaa ehkäisevää lastensuojelua ja kiinnittää huomiota vähentävästi huostaanottoihin. THL:n Varpu-hanke on vuonna 2005 lähtenyt varhaiseen puuttumiseen juuri lasten ja nuorten tarpeisiin. Vuonna 2007 Stakes jatkoi Varpu-hankkeen kehittämistä ja nykyään on osana THL:n nykyistä toimintaa, tosin laajentuneena myös vammaisiin, vanhuksiin, asunnottomiin ja päihteiden väärinkäyttäjiin. (THL. 2016.) Opinnäytetyössäni tuon esille ehkäisevää lastensuojelua ja varhaisen tuen toteutumista ja sen työkaluja. Opinnäytetyöni on lähtöisin Vantaan Hyvis projektista. Opinnäytetyöni tarkoitus on kuvata kirjallisuuskatsauksen avulla ehkäisevää lastensuojelua tai varhaisesta puuttumisesta perheiden ja päiväkotien henkilökunnan kannalta. Tavoitteena on tuottaa tietoa ehkäisevän lastensuojelun tai varhaisen puuttumisen kehittämiseen.

2 Ehkäisevä lastensuojelu

Lastensuojelulaissa 3 a § (12.2.2010/88) määrittellään ehkäisevää lastensuojelua. Laissa puhutaan tuesta jota toteutetaan sosiaali- ja terveydenhuollossa muun muassa päivähoitossa, äitiys- ja lastenneuvolassa ja opetuksessa. Tarkoitus on turvata ja edistää lapsen ja nuoren kasvua, hyvinvointia ja kehitystä ja tukea vanhemmuutta. Jos lapsi ja/tai perhe eivät ole lastensuojelun asiakkaina, kunnan tulisi tarjota kaikkia perus- ja erikoispalveluja lapsille ja perheille tukeakseen, edistääkseen, turvatakseen kasvua ja kehitystä, hyvinvointia ja vanhemmuutta. Mitä ehkäisevä työ on? Terveys- ja sosiaalipalvelujen perus- ja erikoispalvelujen lisäksi ehkäisevää työtä ovat myös erilaiset palvelut, joista perheet, nuoret ja lapset saavat neuvoa ja tietoa ja jotka edesauttavat heidän hyvinvointiaan. Näitä ovat erilaiset oppaat ja esitteet, puhelinpalvelut ja nettikeskustelut, nuorisotaloissa tapahtuva ohjaus, vertaistuet vanhemmille, nuorille ja lapsille, samoin urheilu- ja harrastustoiminta seurakuntien eri ryhmätoiminnoissa. (THL Lastensuojelun käsikirja. 2015.)

Perustuslaki 19 § 3 momentti velvoittaa tuen mahdollisuutta perheille ja muille lapsen huolenpidosta vastaaville, samoin turvata lapsen hyvinvointi ja huolehtia lapsen ja nuoren yksilöllisestä kasvusta. Laissa lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta, mainitaan

lapsen huollon sisällöstä, ja tässä laissa mainitaan myös lapsen oikeus tulla huomioituksi yksilöllisine tarpeineen ja toivomuksineen. (Laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta 8.4.1983/361)

Lapsen ensisijainen kasvatus ja huolenpito kuuluvat vanhemmille tai huoltajille. Heidän tulisi turvata hyvä huolto ja huolenpito lapsen iän ja kehitystason huomioon ottaen. Mikäli lapsen oikeuksia ei muulla tavalla pystytä turvaamaan, on perheen autonomiaan puuttuminen äärimmäisin keino. Peruspalvelut ja kunnan eri viranomaiset järjestävät ehkäisevää lastensuojelua. Peruspalveluihin kuuluvat äitiys- ja lastenneuvolat, päivähoito, koulu, terveydenhuolto ja suun terveyden huolto, erikoissairaanhoido ja nuorisotyö. Kuntien yhtenäiset ja suunnitelmalliset terveystarkastukset ja terveysneuvonta ovat tarkoitettu ottamaan lapsen, nuoren ja perheen tarpeita huomioon. Näiden merkitystä korostetaan ehkäisevässä työssä. Myös sosiaaliviraston tarjoama kotipalvelu on yksi osa tätä työtä. Kaikilla kunnan viranomaisilla on velvollisuus toteuttaa ehkäisevää lastensuojelutyötä. Tarkoitus on ehkäistä syrjäytymistä ja tunnistaa jo varhaisessa vaiheessa ongelmat ja tarjota tukea. (Räty 2015.)

3 Varhainen tuki ja puuttuminen

Vuonna 2008 voimaan tullut lastensuojelulaki (Lastensuojelulaki 417/2007, 12§) velvoittaa kunnan tai kunnat yhdessä laatimaan suunnitelmat lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi, lastensuojelun järjestämiseksi ja sen kehittämiseksi. Suunnitelman hyväksyy kunnanvaltuusto, jonka tehtävänä olisi seurata ja arvioida sen toteutumista. Laaja-alaisen suunnitelman tehtävänä olisi ohjata konkreettisesti lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointi- ja lastensuojelupolitiikkaa. Suunnitelma pitää sisällään palvelut, jotka koskevat lapsen ja nuoren kasvuoloja, ehkäisevät epäkohtia, tukevat vanhemmuutta, sekä muut palvelut, jotka kuuluvat lastensuojelun palveluihin. Valtio seuraa näiden suunnitelmien avulla lasten ja nuorten hyvinvointityötä ja kunnissa toteutunutta lastensuojelutyötä. Lain mukaan suunnitelma olisi tarkistettava kerran neljässä vuodessa. (Rousu 2008.)

Varhainen tuki ja puuttuminen ovat osa ehkäisevää lastensuojelua. Varhaisen tuen ja puuttumisen tarkoituksena on ennalta ehkäistä mm. lastensuojelulain nojalla tapahtuvaa kiireellistä sijoitusta tai huostaanottoa. Puhutaan interventiosta eli väliintulosta, puuttumisesta ilmenneisiin ongelmiin, ja yritetään löytää ratkaisuja, jotka vaikuttavat

lapsen ja nuoren tulevaisuuteen. Varhaisen tuen tarkoitus olisi tarjota perheelle tukitoimia silloin, kun perheen voimavaroja voisi hyödyntää laajalti ja tukitoimet ovat vielä vähäisiä. Tukitoimen palvelut ja erikoispalvelut on tarkoitettu kaikille, myös perheille, jotka eivät ole lastensuojelun asiakkaina. Moniammatillinen yhteistyö lapsiperheiden kanssa on yksi tärkeimmistä lähtökohdista. Varhainen puuttuminen ei ole ainoastaan sosiaaliviranomaisten asia, vaan lastensuojelu koskee kaikkia viranomaisia ja työntekijöitä jotka työskentelevät lasten, nuorten ja perheiden kanssa. (Kaste-ohjelma 2012.)

Lastensuojelun varhaisen tuen palvelut on tarkoitettu 0-18 vuotiaille ja heidän perheille. Tukea toteutetaan sosiaali- ja terveystalouksissa, päiväkodeissa varhaiskasvatuksessa, kouluissa ja nuorisopalveluissa. Varhainen tuki toteutetaan moniammatillisesti. Varhainen tuki kohti hyviä käytäntöjä opas kartoittaa lasten ja nuorten riskitekijöitä, jotka uhkaavat hyvinvointia ja tuo esille vahvistavat ja suojaavat tekijät, jotka vastavasti vaikuttavat hyvinvointiin. (ks. liite 3.)Tunnistamalla nämä, voidaan ennalta ehkäistä ongelmat ja tukea lapsen, nuoren ja perheen arkea parhaalla mahdollisella tavalla. (Varhainen tuki kohti hyviä käytäntöjä 2008.)

3.1 Äitiys- ja perheneuvolat

Äitiys- ja perheneuvoloiden asiakkuus alkaa raskauden aikana. Terveystaloukset tarkkailevat raskauden normaalia etenemistä, vauvan hyvinvointia sekä äitiyteen ja isyyteen kasvamista. Terveystaloukset käyvät synnytyksen jälkeen perheen kotona. Tarkoituksena on edistää koko perheen hyvinvointia elämän eri vaiheissa. Ensimmäistä lasta odottava perhe ohjataan yleensä perhevalmennusryhmiin, jotka toimivat sosiaaliviraston kanssa. Terveystalouksen huoli perheestä ja huolen puheeksi otto on varhaista puuttumista. Terveystaloukset arvioi kokonaisvaltaisesti perheen tilannetta. Mikäli perheen tilanne vaatii laajemman arvion, tehdään se työparin, asiantuntijan, esimiehen tai moniammatillisen tiimin kanssa. Moniammatilliseen työryhmään kuuluvat lääkärit, psykologit, eriterteapeutit ja psykiatrinen sairaanhoitaja, joka ohjaa tarvittaessa erikoispalveluihin esim. mielenterveys- ja päihdepalveluihin. Kolmannen sektorin toimijoiden kanssa on myös yhteistyötä. Näihin kuuluvat mm. seurakunta, Mannerheimin lastensuojeluliitto, mielenterveysseurat ja erilaiset tukiryhmät. Terveystalouksen työ on terveyttä edistävää, joka sisältää myös varhaisen tuen ja puuttumisen.

Perheneuvolat tukevat vanhemmuutta ja synnytyksen jälkeen seuraavat lapsen kehitystä ja kasvua. Perheneuvolan palveluihin kuuluu varhainen puuttuminen. Varhainen

puuttuminen ja tuki on tarkoitettu lapsille, nuorille ja perheille silloin, kun huoli lapsen psyykkisestä kasvusta ja kehityksestä, tai koko perheen ihmissuhteissa on ilmennyt ongelmia ja antavat aihetta puuttua tilanteeseen. Perheneuvolat arvioivat ja ohjaavat tarvittaessa hoidollisiin palveluihin ja erilaisiin jatkotutkimuksiin. Tavoite perhepalveluissa on tukea lapsen myönteistä kehitystä ja perhettä. Perheneuvolat ovat tukena erilaisissa kriisitilanteissa, kuten perheväkivallan hoitotyössä ja lastensuojelun asiakkaiden tukena. Avioerot ja erilaiset traumat kuuluvat myös perheneuvolan työkuvaan. Moniammatilliseen työryhmään kuuluu lääkäreitä, erikoislääkäreitä, sosiaalityöntekijöitä, psykologit ja erilaiset terapeutit. Perheneuvolan vauvatyö on yksi osa-alue, joka tukee perheitä joille on syntymässä vauva tai perheessä on alle 1 vuotias lapsi. Perheneuvola tukee myönteistä vuorovaikutusta ja kiintymyssuhdetta silloin, kun perheen oma lähiverkosto tai äitiysneuvolan tuki ei riitä. Vauvaperhetyön hoidollista työtä tehdään psykoterapeuttisin menetelmin. Tällä hoitomenetelmällä esimerkiksi vahvistetaan äidin ja lapsen vuorovaikutustaitoja. (Helsingin kaupungin sosiaaliviraston lapsiperheiden palvelujen vastuualueen riskiolosuhdetyöryhmä 2006-2007.)

3.2 Lasten päivähoito

Peruspalveluihin kuuluvassa lasten päivähoidossa (varhaiskasvatus), tulisi huomioida erityistä hoitoa tarvitseva lapsi. Lapsen tarvittaessa avustajaa, tulisi siihen kiinnittää huomiota päivähoidossa ja perhepäivähoidossa. Ryhmäkoko, henkilökunnan määrä ja tilat päiväkodissa tuovat haasteita erityishoitoa tarvitsevalle lapselle. Lapsen ollessa lastensuojelutoimen alaisena, olisi ehkäisevässä lastensuojelussa huomioitava etusija jonossa päiväkotiin ja tulisi huomioida muutenkin palvelujärjestelmässä. Kriteerinä lastensuojelun alaisena olevan lapsen etusijaan ovat yksinhuoltajuus, perheen jäsenten sairaus tai vammaisuus ja siihen liittyvät vammaisen lapsen kuljetus. (Räty 2015:35-65.)

3.3 Leikkipuistot ja kotipalvelu

Leikkipuistoissa tuetaan pienten lasten vanhempia ja heidän sosiaalista verkostoaan vertaistuellalla. Puistoissa järjestetään ryhmätoimintaa lapsiperheiden tarpeita huomioon ottamalla. Leikkipuisto on ns. matalan kynnyksen paikka. Varhaisen tuen tarkoitus olisi estää syrjäytymistä ja samalla edistää lapsiperheiden hyvinvointia. Leikkipuistoissa toimii usein myös iltapäiväkerho kouluikäisille. Leikkipuisto voi toimia yhteisön informaatiopisteenä. Mannerheimin lastensuojeluliitto on usein mukana toiminnassa esim.

avoimena äiti-lapsi kerhona. Leikkipuistossa voidaan toteuttaa myös maahanmuuttaja-äitien omaa ryhmää. Kotipalveluissa toimivat varhaisen tuen ja kotipalvelutiimi. Näiden tiimien tarkoitus on tukea vanhemmuutta ja auttaa perheitä heidän arjessa perheiden kotona. Apu voi olla arkipäivään kuuluvia asioita, esim. lasten- ja kodin hoidossa tai lasten kasvatuksessa ilmenneisiin ongelmiin. Varhaisen tuen tiimin tehtäviin kuuluu sosiaaliohjaus, jossa kartoitetaan ja selvitetään perheen tuen tarve ja ohjataan eri palveluihin (terveysasemat, päivähoito, sosiaaliasemat ja perhepalvelut). Erilaiset perhettä koskevat kriisit, esim. perheen jäsenen sairastuminen, vammautuminen, kuolema tai avioero, niissä tukeminen ja niistä selviytyminen, ovat osana perhetyön toimikuvaa. Perhetyön ja varhaisen tuen tarkoitus on vahvistaa perheen kasvatustyötä, tunnistaa ongelmat ja tukea perheen arkea. (Varhainen tuki- kohti hyviä käytäntöjä 2008:34-38.)

Perhetalot ja perhepaikat, ovat avoimia kohtaamis- toiminta- ja informaatiopaikkoja. Nämä paikat järjestävät avointa toimintaa ja erilaista ryhmätoimintaa pienten lasten vanhemmille ja lapsille. Paikat ovat usein tarkoitettu alle kouluikäisille lapsille ja heidän perheille. Tarkoitus on voimavaralähtöisyys, vanhemmuuden vahvistaminen sekä tukea lapsen ja vanhemman positiivista vuorovaikutusta ja edistää perheen arjen hallintaa. (Varhainen tuki- kohti hyviä käytäntöjä 2008:41-47.)

3.4 Varhaiskasvatus ja perusopetus

Opetustoimen palvelut kouluissa ovat osa varhaista tukea. Oppilashuollon tarkoitus on edistää ja tukea oppilaan tasapainoista kasvua ja kehitystä ja varmistaa edellytykset oppimiselle. Oppilaan fyysinen, henkinen ja sosiaalinen hyvinvointi kuuluu koulun kaikille työntekijöille. Tavoitteena on turvallinen ja viihtyisä opiskeluympäristö, jossa tarvittaessa saa tukea ja apua ongelmien ilmetessä. Oppilashuoltoryhmään kuuluva terveydenhoitaja tekee säännöllisin väliajoin lääkärin kanssa terveystarkastukset. Koulukuraattori toimii koulun omana sosiaalityöntekijänä. Kuraattori toimii alueen lastensuojelun, perheneuvolan, terveydenhuollon ja varhaisen tuen tiimin kanssa. Lapsi tai nuori, joka tarvitsee apua koulunkäynnissä, kaverisuhteissa tai omassa elämässään tapahtuvissa muutoksissa, voi olla yhteydessä koulukuraattoriin. Perheen vanhemmilla on myös mahdollisuus olla yhteydessä lapsen tai nuoren koskevissa asioissa koulukuraattoriin. Koulupsykologi tekee myös yhteistyötä lastensuojelun, varhaisen tuen tiimin, perheneuvolan ja perheiden kanssa. Keskusteluapu, ohjaaminen, neuvonta ja psykologiset testit kuuluvat koulupsykologille. Erilaiset ongelmat lapsilla ja nuorilla, kuten koulunkäynti, vaikeat elämäntilanteet kotona ja ihmissuhdeongelmat, ovat koulupsykologin

avun tarpeen syitä. Erityisopetus antaa lisätukea oppimiseen ja yhteistyötaitoihin. Tavoite on tukea oppilasta suorittamaan peruskoulu. (Helsingin kaupungin sosiaaliviraston lapsiperheiden palvelujen vastuualueen riskiolosuhdetyöryhmä 2006-2007)

Varhaiskasvatussuunnitelmaa toteutetaan päiväkodissa tai perhepäivähoidossa, jossa keskustellaan lapsesta kasvattajan ja ammattihenkilökunnan kanssa, myös lapsi voi osallistua keskusteluun. Varhaiskasvatussuunnitelmaa seurataan ja arvioidaan tasaisin väliajoin yhdessä kasvattajan kanssa. Varhaiskasvatussuunnitelman tarkoitus on kartoittaa lapsen fyysinen, psyykkinen ja sosiaalinen osaaminen. Esiopetuksen suunnitelma on jatkoa varhaiskasvatussuunnitelmaan. Perusopetuksessa on opetussuunnitelma, joka on oma osansa kunnan varhaiskasvatussuunnitelmaa. Suunnitelmien kartoitus tasaisin väliajoin tuo esille ilmenneet ongelmat, joihin puuttua, mikäli ongelmat ilmenevät joissain lapsen osa-alueilla esim. kasvun, oppimisen tai kehityksen alueilla. Tarvittaessa voidaan käyttää tarkoituksenmukaista asiantuntijan lausuntoa. (Stakes 2005: 78.)

Esimerkiksi Vantaalla ensimmäinen kunnallinen opetussuunnitelma tehtiin vuonna 2000. Sitä ennen oli ollut olemassa erilaisia teemallisia oppaita. Vantaalla on myös varhaiskasvatussuunnitelma ja esiopetuksen suunnitelma samaan aikaan käytössä.

Näiden suunnitelmien toteutumisen seuranta ja kehittämistä ohjaa laki (Varhaiskasvatuslaki 19.1.1973), Stakes/THL (2005) ja opetushallituksen määräykset ja ohjeet (2010:27).

4 Vantaan Hyvis lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma

Vantaan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma on Hyvis, jonka omille sivuille Vantaan Kaupunki on vuonna 2015 kerännyt tietoa siitä, mitä palveluja mm. Vantaan kaupunki tarjoaa lapsille, nuorille ja perheille. Valmistelut alkoivat vuonna 2012, ja itse projekti lähti käyntiin vuonna 2013 ja jatkuu vuoteen 2016. Sivut käsittävät laajan pakeitin monista palveluista, joita Vantaa tarjoaa lapsille, nuorille ja perheille. Sivulla ei ole ns. kolmannen sektorin palveluntarjoajia, jotka liittyvät omalla tarjonnallaan myös Vantaan lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointiin. Vantaan kaupungin tarkoitus on lisätä myös heidän palvelut Hyvis- projektiin, lähinnä kuvata heitä yksityiskohtaisemmin. (Vantaan kaupunki 2015.)

Ehkäisevä lastensuojelu ja varhainen tuki ovat osa Vantaan Hyvistä ja vuoden 2015 teemana oli hyvän ja huolen puheeksi otto. Varhainen tuki ja yhteistyö ohjaavat Vantaan Hyviksen toteutumista. Hyvis ottaa kantaa lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointiin tukemalla mm. vanhempien kasvatustyötä. Varhaisella tuella pyritään vahvistamaan elämänhallintaa ja voimavaroja ja säilyttämään näitä. Tärkeää olisi, että tuki on inhimillistä ja toteutuu asiakkaan ehdoilla heidän arjessaan, arvostaen, kunnioittaen ja kuunnellen heitä. Varhaisen tuen malleja Vantaan Hyviksellä on kolme. Ensimmäinen on huolen tunnistaminen, toinen lapsen, nuoren ja vanhempien kanssa asian puheeksi ottaminen ja viimeinen eli kolmas, on vahvistaa ja lisätä kasvun suojaavia tekijöitä (proaktiivinen toiminta) ja samalla poistaa uhkaavat tekijät (reaktiivinen toiminta). Vantaan Hyvis on omien sanojensa mukaan myös yhteisen työn työkalu, jonka yksi tehtävä on koota eri toimijat lapsen, nuoren ja perheen ympärille ja saada heille mahdollisimman laaja tuki. Vantaalla toimii myös Liikkuva kouluhanke, jossa ovat mukana liikunnanohjaajat ja kouluterveydenhoitajat. Hyvis tekee yhteistyötä myös seurakuntien ja eri järjestöjen kanssa. Miksi varhainen tuki kannattaa linkistä löytyy esimerkkejä poluista, joissa tuodaan esille taloudellisesti kannattavat toimet. Esille tulee myös varhaisen puuttumisen keinot. (Vantaan kaupunki 2015.)

Mitä varhaiskasvatus on? Esimerkiksi Vantaan varhaiskasvatussuunnitelmassa (Opetuslautakunta 18.12.2012) sitä kutsutaan *”vuorovaikutusprosessiksi, jossa kukin lapsi kasvaa aktiivisena toimijana”*. Toiminnan tulisi olla kokonaisvaltaista ja sisältää kokeimuksia, vertaisryhmäkontakteja, tavoitteellista kasvattajan ohjausta ja olla lapsilähtöistä. Vantaan varhaiskasvatukseen kuuluvat myös avoimet palvelut, jotka ovat kaikkien perheiden käytettävissä. Nämä ovat esim. kerhot eri toimitsijoilta, leikki- ja asukaspuitot ja avoimet päiväkodit. Eettisyys ja arvot kuuluvat varhaiskasvatussuunnitelmaan, ja myös näitä käytiin läpi Vantaalla v. 2010–2011 käydyssä keskustelussa kasvattajien kanssa. Näitä muotoiltiin myös arvoseminaarissa. Vantaalla on mm. visio varhaiskasvatukselle vuodelle 2020. (Vantaan kaupunki 2015.)

5 Opinnäytetyön tarkoitus ja tavoite

Opinnäytetyöni tarkoitus on kuvata kirjallisuuskatsauksen avulla ehkäisevää lastensuojelua tai varhaista puuttumista perheiden ja päiväkotien henkilökunnan kannalta.

Tavoitteena on tuottaa tietoa ehkäisevän lastensuojelun tai varhaisen puuttumisen kehittämiseen.

Tutkimuskysymykset:

Millaisia kokemuksia perheillä on varhaisesta puuttumisesta?

Millaisia kokemuksia työntekijöillä on varhaisesta puuttumisesta.

Ehkäisevää työtä toteutetaan päiväkodeissa, kouluissa, kotihoidossa, perus- ja erikois-sairaanhoidossa. Varhaisen puuttumisen työkaluina ovat mm. varhaiskasvatussuunnitelma, opetussuunnitelma ja hyvinvointisuunnitelma, jotka tehdään lapsille ja nuorille. Olen opinnäytetyössäni avannut näitä suunnitelmia. Suunnitelmat ovat lakiin perustuvia. Opinnäytetyössäni olen käyttänyt kirjallisuuskatsausmenetelmää etsiessäni tutkimustuloksia, joissa tulisi esille, miten varhainen tuki on auttanut lasta, nuorta ja perheitä tai miten ovat hyötäneet tästä. Käyttämäni pro gradun ja opinnäytetöiden pohjalta olen yrittänyt tuoda esille perheiden ja työntekijöiden mielipiteitä siitä, toimiiko ennalta ehkäisevä lastensuojelu ja varhainen puuttuminen.

Ennalta ehkäisevä lastensuojelu on kuntarajoja ylittävä toimintaperiaate joka perustuu lastensuojelulakiin ja on tarjottava myös lapsille, nuorille ja perheille joilla ei ole lastensuojelun asiakkuutta (Lastensuojelulaki 13.4.2007/417.)

6 Kirjallisuuskatsauksen menetelmä

Kirjallisuuskatsauksen tarkoitus on hakea koottua, rajallista ja valmista tietoa käyttäen eri hakukoneita hyväksi. Kirjallisuuskatsaus on systemaattinen tutkimusmenetelmä, joka antaa mahdollisuuden kuvata analyttisesti jo tehtyä tutkimusta tai antaa mahdollisuuden oman tutkimuksen sijoittamiseen jo aikaisempien tutkimuksien joukkoon. Kirjallisuuskatsaus antaa myös mahdollisuuden tunnistaa valitussa aiheessa ongelmia ja ristiriitoja. Katsaustyyppejä on useita ja ne vaihtelevat eri tieteenalojen mukaan (löydetty 14). Näiden erot voivat olla hyvin pieniä ja erottuvat lähinnä termien käytössä ja prosessikuvauksien eri osina tai vaiheina. (Stolt – Axelin – Suhonen 2016.)

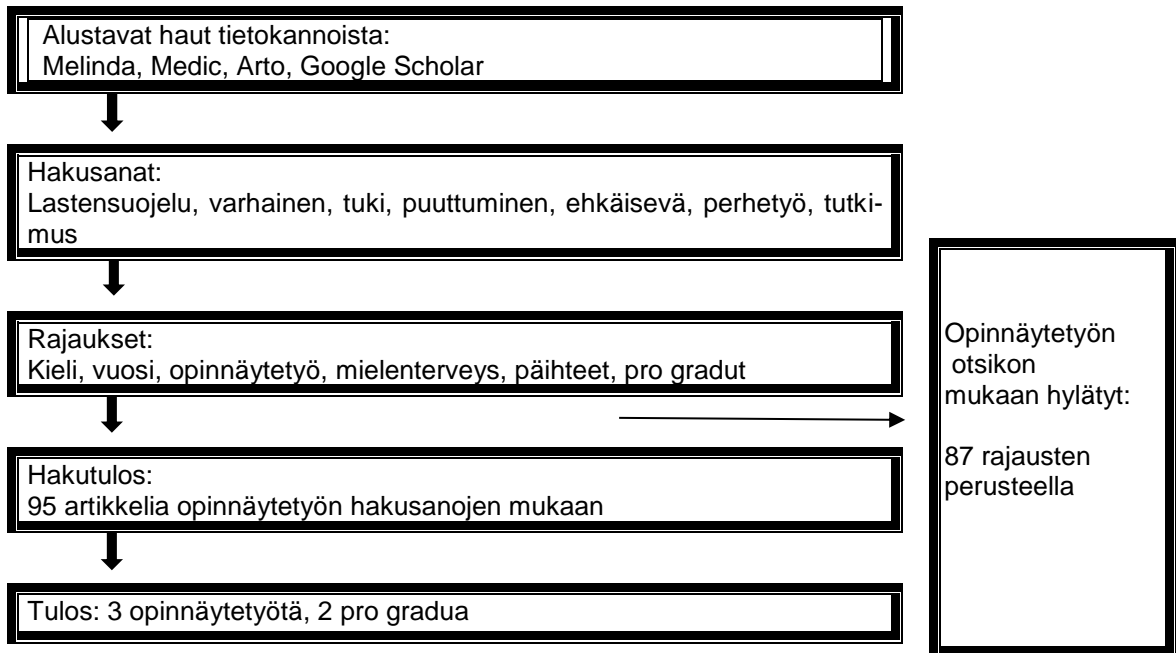
Opinnäytetyössäni sovellan kirjallisuuskatsauksen menetelmää. Menetelmässä tarkoitukseni on kuvata yleisellä tasolla tutkimuskysymystäni. Tulokset ovat relevantteja ja vastaavat tarkoitustani hakea tutkittua tietoa varhaisesta tuesta ehkäisevässä lasten-

suojelussa. Tarkoitukseni oli saada tietoa siitä, miten Suomen lain mukaan ehkäisevä lastensuojelu ja varhainen tuki ovat toteutuneet Suomessa.

6.1 Aineiston haku

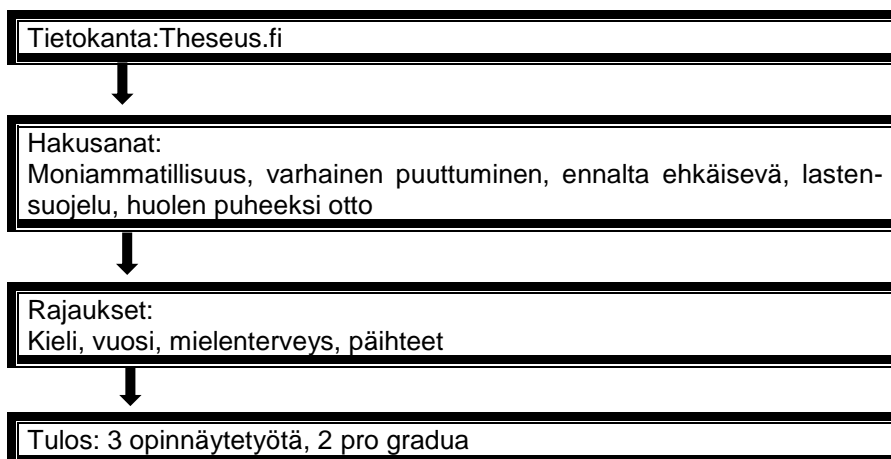
Opinnäytetyön tietoperustaan käytetyn tiedon hakua kuvaan seuraavaksi. Opinnäytetyön otsikolla haettu tieto on hyvin rajallista, tarkoitus onkin tehdä aiheesta hakusanoja ja niiden eri yhdistelmiä. Rajasin hakuun vuodet 2007–2016 ehkäisevän lastensuojelun takia. Ehkäisevä lastensuojelu maininta ja lakiin perustuva tuli voimaan 2007. Varhainen sana on hyvin laaja merkitykseltään, puhutaan varhaisesta puuttumisesta, tuesta tai väliintulosta. Käytin rajaamisessa vaihtoehtoa *and* esim. lastensuojelu *and* varhainen tuki, jolloin saisin opinnäytetyöni tarkoituksen tarkemmin esille. Rajoituksia tuli myös tutkimusmaasta. Opinnäytetyössäni otin esille tutkimuksia, jotka olivat Suomessa ja käsittelivät ehkäisevää lastensuojelua varhaisen tuen näkökulmasta. Käytössäni oli 4 tietokantaa joista hakemalla tuloksia tuli yhteensä 95 kpl. Rajaamalla hakuun opinnäytetyöt ja etsimällä tietoa vuosilta 2007–2016, tuloksena tuli 8 kappaletta artikkeleja. Esille tuli oppaat, varhaisen tuen tarkoitus, tahot jotka toteuttavat varhaista tukea samoin lakiin perustuvat suunnitelmat (liite 2)

Theseus-tietokanta tiedonhakumenetelmällä *lastensuojelu* haku toi tuloksia 3292 kpl: opinnäytetöitä, ehkäisevä lastensuojelu 911 kpl, varhainen tuki 1290 kpl ja opinnäytetyöni otsikolla ehkäisevä lastensuojelu varhainen tuki 557 kpl. Alla Kuviossa¹ on tietoperustan tiedonhaku, tarkempi kuvaus liitteessä 2.

Kuvio 1. Opinnäytetyön tietoperustan tiedonhaku

Laajensin haku koskemaan myös opinnäytetöitä, koska ensimmäinen haku ei tuonut mielestäni riittävästi vastauksia opinnäyttekysymyksiin. Opinnäytetyön tutkimuskysymyksellä, Millaisia kokemuksia perheillä on varhaisesta puuttumisesta, sain tulokseksi 54 kappaletta josta vain 3 opinnäytetyötä sivusi aihettani. Tutkimuskysymyksellä, millaisia kokemuksia työntekijöillä on varhaisesta puuttumisesta, tulokseksi tuli 107. Alla kuviossa² aineiston tiedonhaku. Päädyin lopulta kolmeen opinnäytetyöhön ja kahteen pro graduun. Näissä opinnäytetöissä ja pro graduissa tuli työntekijän ja perheen näkökulma esille samanaikaisesti. Hakusanoina olivat moniammatillisuus, varhainen puuttuminen, ennalta ehkäisevä, lastensuojelu ja huolen puheeksi otto. Opinnäytetöissä ja pro graduissa käytettiin induktiivista aineistonanalyysiä.. Opinnäytetyöt ja pro gradu käyttivät laadullista eli kvalitatiivista tutkimusmenetelmää.

Kuvio 2. Opinnäytetyön aineiston tiedonhaku

6.2 Aineiston analyysi

Opinnäytetyössäni käytän induktiivista sisällönanalyysiä. Sisällönanalyysin mahdollisuus on antaa tiettyjä vapauksia käsitteellisyydestä, mutta samalla myös edellyttää hyväksyä määrättyjä rajoituksia. Analyysin tarkoitus on saada tutkimuksen aineistosta selkeä sanallinen kuvaus, lisätä informaatioarvoa ja samalla yhtenäistää tieto aiheesta tai ilmiöstä. Laadullisen aineiston käsittelyn perusta on looginen päättely ja tulkinta sen jälkeen, kun se ensin on niin sanotusti hajotettu eri osiin, käsitteellistetään ja lopuksi kootaan loogiseksi kokonaisuudeksi uudella tavalla. Tutkimusprosessissa jokaisessa vaiheessa tehdään aineiston analyysi. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi on mahdollista tehdä joko teorialähtöisesti eli deduktiivinen aineistonanalyysi, jolloin aineistolla on aikaisempi viitekehys jota määrittää käsitejärjestelmä tai jokin teoria. Aineistolähtöinen eli induktiivinen sisällönanalyysi, käsittää kolme eri vaihetta: pelkistäminen eli redusointi 2) ryhmittely eli aineiston klusterointi ja 3) teoreettisten käsitteiden luominen eli abstrahointi. Pelkistämällä tarkoitetaan, että kaikki epäolennainen jätetään pois analysoitavasta aineistosta, aineisto tiivistetään tai pilkotaan osiin (tieteellinen redusointi). Pelkistäminen voi olla informaation pilkkomista osiin tai tiivistämistä. Aineisto pelkistetään koodaamalla tai litteroimalla olennaiset ilmaukset, jolloin aineiston pelkistämistä ohjaa tutkimustehtävä. Klusteroinnissa koodatut aineiston alkuperäiset ilmaukset käydään läpi ja etsitään samaa kuvaavaa tai eroavaisuuksia kuvaavia käsitteitä. Samaa tarkoittavat käsitteet yhdistetään ja ryhmitellään luokaksi ja nimetään sisältöä kuvaavalla käsitteellä. Tutkittavan ilmiön luokitteluyksikkönä voi olla piirre, käsitys tai ilmiön ominaisuus. Teoreettiset käsitteet erotetaan aineiston abstrahoinnilla, tästä ilmenee tutkimuksen kannalta valikoitu ja oleellinen tieto. Aineiston abstrahointia jatketaan yhdistelemällä luokituksia niin kauan kun mahdollista, aineiston näkökulmasta katsottuna. (Sarajärvi – Tuomi 2009: 107–115.)

Opinnäytetyöni induktiivinen aineiston analyysi tulee esille liitteessä 4. Siihen on kuvattu perheiden ja työntekijöiden kokemuksia varhaisesta puuttumisesta. Aineistosta on tuotu esille alkuperäiset ilmaisut, jonka jälkeen aineisto pelkistetään, näin kaikki epäolennainen on saatu karsittua pois. Pelkistäessä aineistoani, vertasin luokituksen sopivuutta tutkimuskysymyksiini. Pelkistämisen jälkeen aineisto on ryhmitelty eli klusteroitu, jolloin aineistosta on etsitty samankaltaisia ilmaisuja. Ilmaisut on ryhmitelty ja luokiteltu käsitteillä, jotka kuvaavat luokan sisältöä. Tämän jälkeen luokat on abstrahoitu

niin, että erotetaan tämän tutkimuksen kannalta kaikki olennainen tieto ja sen perusteella muodostetaan teoreettisia käsitteitä josta on saatu alaluokka ja jatkamalla abstrahointia on seuraavaksi saatu yläluokka. Tutkimusta on jatkettu abstrahoimalla niin kauan, kun on mahdollista aineiston näkökulmasta katsottuna. Yhdistämällä käsitteitä tavoitteena on saada vastaus tutkimustehtävään.

7 Tulokset

7.1 Perheiden kokemukset

Perheiden kokemukset varhaisesta puuttumisesta jakautuivat kahteen yläluokkaan. Perheiden myönteiset kokemukset sisältävät 5 alaluokkaa, joita olivat: Ammatillinen ja konkreettinen tuki, Avoin keskustelu, Kuulluksi tuleminen, Helposti lähestyttävät, tutut hoitajat ja Loppuun viedyt asiat. Ammatillinen ja konkreettinen tuki tuli esille, kun perheille tuli varmuutta ja rohkeutta pyytää neuvoja vanhemmuuteen ja pahaan oloon, jotka liittyivät esim. äitiyteen. Perheet saivat tukea asioiden ratkaisuihin. Avoin keskustelu koettiin, kun perheiden kanssa keskusteltiin avoimesti, suoraan ja kiertelemättä. Perheet kokivat huolen puheeksioton perhettä kunnioittavana, ja ammatillisena puuttumisena. Esille tullut avoimuus koettiin tärkeäksi varhaiskasvat keskusteluissa. Kuulluksi tuleminen tuli esille, kun vanhempien mielipiteitä kuunneltiin ja ne otettiin huomioon keskusteluissa, ja vanhempien näkökulma tuli ymmärretyksi. Vaikeisiin asioihin puuttuminen koettiin hyvänä, asiat tuotiin selkeästi ja ymmärrettävästi esille. Helposti lähestyttävät, tutut hoitajat loivat turvallisuuden tunteen lähestyä ongelmatilanteita ja perheet saivat heiltä ideoita ratkaisuihin, jotka vaikuttivat perheen huoliin, ongelmiin ja hyvinvointiin. Perheet hyötyivät asioiden loppuun viemisestä. Tieto siitä, mistä löytää apua tarvittaessa, tuki vanhemmuutta ja oli perheille tärkeää.

Varhaisen tuen kehittämisessä tuli esille 3 alaluokkaa, joita olivat Aikaa ja rauhallinen hetki, Henkilökunnan vaihtuvuus ja Erityisasiantuntijoiden apu saatavilla. Aikaa ja rauhallinen hetki keskusteluun tuli esille, kun perheet toivoivat useammin keskusteluja, ja keskusteluihin varattaisiin enemmän aikaa. Samoin esille tuli toive rauhallisesta paikasta käydä keskusteluja. Perheet toivat esille, ettei lasta hakiessa eteinen ole paikka, missä pystyisi keskustelemaan rauhassa tärkeistä asioista. Resurssit toivat haasteita, tämä ilmenee henkilökunnan vaihtuvuudella mm. sairastapauksien takia. Erityisasian-

tuntijoiden apu nähtiin tärkeänä varhaisessa tuessa. Laaja näkökulma ongelmien kanssa toi perheille paremman mahdollisuuden onnistua varhaisessa puuttumisessa. Perheet kokivat moniammatillisen työryhmän hyvänä ja turvallisena lisänä.

7.2 Työntekijöiden kokemukset

Työntekijöiden kokemukset varhaisesta puuttumisesta jakoutuivat kahteen yläluokkaan. Työntekijöiden myönteiset kokemukset varhaisesta puuttumisesta jakoutuivat 5 alaluokkaan. Nämä olivat: Toimiva työyhteisö, Moniammatillinen työryhmä, Ammatillinen valmistelu huolen puheeksi ottoon, Ohjaus tarvittavien palvelujen piiriin ja Luottamuksellinen ja avoin, perhettä kunnioittava kohtaaminen. Toimivassa työyhteisössä muiden työntekijöiden kanssa käydyt keskustelut, tukivat työntekijän huolen arviointia ja niiden perusteella tehtyjä ratkaisuja. Varhainen puuttuminen huolen kautta oli henkilökunnalle haastavaa ja henkisesti vaikeaa, jolloin tiimin tuki ja sen tärkeys korostui. Moniammatillinen työryhmän asiantuntijoiden kanssa koettiin mahdollisuutena vaikuttaa laajemmin, ja vaikutukset olivat positiivisia lasten ja perheiden tilanteisiin. Ammatillinen valmistelu huolen puheeksi ottoon ja varhaiseen tukeen, toi työntekijälle vahvuutta ja ammattimaisuutta tarttua vaikeaan asiaan.. Alustavat keskustelut vanhempien kanssa tukivat työntekijöiden omaa näkemystä ja ratkaisuja. Ohjaus tarvittavien palvelujen piiriin perustui luottamukselliseen suhteeseen vanhempien kanssa. Työntekijät pitivät tärkeänä perhettä kunnioittavaa keskustelua ohjatessa heidät esim. varhaisen tuen piiriin. Luottamuksellinen ja avoin, perhettä kunnioittava kohtaaminen oli tärkeää kaikille työntekijöille. Asioista pitäisi pystyä puhumaan avoimesti, myös vaikeistakin asioista. Keskustelut vanhempien kanssa toi esille paljon tunteita. Empaattisuus ja ammatillisuus tulivat esille tavalla jolla perheet huomioitiin ja heidän näkökulmaa kunnioitettiin. Luottamusta rakentavat kohtaamiset tukivat yhteisten suunnitelmien laatimista ja yhteistyö jatkui kannustavana, ja toista kunnioittava työntekijöiden ja perheiden kesken. Onnistuneissa tilanteissa muutokset olivat positiivisia.

Alaluokista 5 olivat varhaisen tuen kehittämisessä huomioitavaa. Esille tulivat: Liikaa byrokratiaa ja päällekkäisiä toimintoja, Liian vähän henkilökuntaa, Vaitiolovelvollisuus, Ohjeiden epäselvyys ja Henkilökunnan koulutuksen puute. Liika byrokratia ja päällekkäiset toiminnot koettiin turhauttavana, työntekijät kokivat turhautumista edetessä perheen kanssa joustavasti ja rakentavasti. Esille tuli tilanteita, joissa perheet joutuivat odottamaan kohtuuttoman kauan apua. Perheen asioita saatettiin käsitellä samanaikaisesti eri virastoissa. Oli myös tilanteita, joissa perheet joutuivat odottamaan toisen vi-

raston päätöksiä ennen seuraavaa askelta. Työntekijät kokivat toteutuksessa ja käytännössä sekavuutta. Liian vähän henkilökuntaa tuli esille kiireenä, ei ollut aikaa keskittyä perheeseen työajan puitteissa, työntekijöiden sairastapaukset siirsivät sovittuja tapaamisia, samaan aikaan saattoi tulla lisää varhaisen tuen tarvitsijoita. Vaitiolovelvollisuus nähtiin liian tiukkana ja hankaloittavana. Usein jäi epäselväksi, miten perhe sai tukea, tai autoiko varhainen puuttuminen asiaan. Työntekijät kokivat helpotusta vastuun jakamisesta esim. lastensuojelun kanssa, mutta toisaalta myös epätietoisuutta ja turhautumista siitä, miten lastensuojelu ratkaisi tilanteen. Lait ja pykälät koettiin hankalina, niiden tulkintaan kaivattiin lisää ohjeistusta. Tiedon kulku eri toimitsijoiden välillä oli hankalaa, koska ei ollut selkeää tietoa yhteistyötahoista, ei heidän käytännöistä eikä työtehtävistä. Myös eri kuntien palvelut erityiskasvatuksessa toi omat haasteensa tiedon kulkuun. Työntekijöiden koulutuksen puute ja halu lisäkoulutukseen tuli selkeästi esille, kaivattiin lisätietoja ja tapoja varhaisen tuen toteutumiseen, ja mahdollisuutta vaikuttaa asioihin koulutuksen kautta. Työvoimapulan ja taloudellisen tilanteen takia koulutukseen pääsy oli usein hankalaa.

Alkuperäiset ilmaisut ovat la Karvisen (2013) ja Johanna Ahopalon (2011) pro graduista, Johanna Mäkelän (2016), Karja Repon (2012), Johanna Meriojan ym.(2015) opinnäytetöistä.

8 Pohdinta

8.1 Tulosten tarkastelu

Opinnäytetyöni tarkoitus oli kuvata kirjallisuuskatsauksen avulla varhaista puuttumista, perheiden ja päiväkotien henkilökunnan kannalta. Varhainen puuttuminen on osa ehkäisevää lastensuojelua. Tavoitteena oli tuottaa tietoa ehkäisevän lastensuojelun ja varhaisen puuttumisen kehittämiseen. Käytyäni läpi eri tutkimuksia, opinnäytetöitä tai pro graduja, huomasin esimerkiksi, miten paljon oli kiinnitetty huomiota työntekijöiden koulutukseen, ja erilaisiin työkaluihin toimia lasten, nuorten ja perheiden kanssa. Kuitenkin tuloksista tuli esille henkilökunnan toiveet lisäkoulutukseen, koettiin, että koulutuksen puute oli yksi ratkaiseva tekijä toteuttaa varhaista puuttumista. Resurssipula tuli esille opinnäytetöiden kyselyissä, koettiin että se vaikutti henkilökunnan pätevyYTEEN. Ammattitaitoisia sijaisia oli hankala saada sijaistamaan henkilökunnan poissaoloja.

Halu toteuttaa varhaista tukea päiväkodissa, tuli esille haastatteluista. Henkilökunta oli sitoutunut toimimaan yhdessä ja etsimään keinoja ja työkaluja puuttumaan asioihin ajoissa. Yhteistyö perheiden kanssa oli molemmin puolista sitoutumista. Perheiden kohdalla aineisto oli niukka. Vastausprosentti kyselyihin oli pieni. Esimerkiksi Katja Revon opinnäytetyössä, joka toteutettiin puolistrukturoiduin kyselyin, vastauksia palautui 24 % kun työntekijöiltä vastaava luku oli 84 %.

Tuloksissa tuli esille samat haasteet perheille ja työntekijöille. Kiire koettiin estävä tekijänä molemmissa tuloksissa. Kiire tuli esille myös muissa tutkimuksissa joita luin tähän opinnäytteeseen. Kiireen syyt olivat erilaisia. Moniammatillinen asiantuntijan apu oli toimiva. Perheet kokivat saavansa kokonaisvaltaista apua ja tukea vanhemmuuteen, työntekijät vastaavasti tunsivat helpotusta jakaa huolen aiheita ja saada apua omaan työskentelyyn ja vahvistusta toteuttaa varhaista tukea ja huolen puheeksi ottoa. Luottamuksellinen suhde työntekijään nousi esille tutkimuksissa. Koettiin puhumisen helpous tutulle työntekijälle. Työntekijälle, joka arvosti perhettä ja oli empaattinen huolien tullessa esille.

Opinnäytetyössäni toin usein esille määritelmän ilman lastensuojelun asiakkuutta johdun siitä, että varhaisen tuen tarkoitus on ehkäistä lastensuojelun korjaavia toimenpiteitä. Kuitenkaan aina ei varhainen tuki riitä, jolloin lasta, nuorta ja perhettä tuetaan ehkäisevän työn ja avohuollon kautta. Vuonna 2010 lastensuojelun toiminnasta 80 prosenttia tapahtui avohuollon kautta perheiden kotona.

8.2 Eettisyys

Tutkimuseettinen neuvottelukunta ja lainsäädäntö määrittävät hyvän tieteellisen käytännön. Hyvään tieteelliseen käytäntöön kuuluu ottaa huomioon muiden saavutukset, ja kunnioittavalla tavalla antaa arvon ja merkityksen tälle työlle. Omassa opinnäytetyössäni olen noudattanut yleistä huolellisuutta ja rehellisyyttä, samoin tarkkuutta. Opinnäytetyössäni kunnioitan tätä eettisyyttä ja tuon työssäni mm. selkeästi esille lähteiden tekijät, merkitsemällä ne asianmukaisesti ja samalla kiinnitän huomiota lainauksiin ja plagiointiin. Plagioinnin olen tarkastanut säännöllisin väliajoin koulun työtilasta löytyvällä linkillä Turnet-järjestelmään. En myöskään tahallisesti tuo esille väärää tietoa tutkimuksesta enkä vääristele totuutta. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta/ Metropolian työtila).

Tarkastellessa laadullista tutkimusta voidaan huomata että etiikkaan suhtaudutaan hyvin eri tavoin. Yksi suhtautumistapa tutkimusetiikkaan on metodologinen. Tutkimuksessa tehdyt valinnat ovat moraalisia valintoja, jolloin tutkimusmenetelmän valinta ja tiedekäsityksen arvosidonnaisuus antavat aihetta miettiä eettisyyttä. (Sarajärvi – Tuomi 2009:128.)

Tärkeimpiä eettisiä periaatteita ovat laadullisessa tutkimustyössä luotettavuus, henkilöllisyyden suojaaminen ja tiedonantajan vapaaehtoisuus. On myös tärkeää ettei tutkija vahingoita tutkimuksellaan tiedonantajaa. (Janhonen – Nikkonen 2003:39)

Tämän opinnäytetyöntekijänä en välttämättä hyödy tästä opinnäytetyöstäni tulevaisuudessa, mutta tietoisuus lastensuojelusta ja sen eri muodoista voivat vaikuttaa omaan näkemykseeni suuntautuessani psykiatriselle puolelle hoitotyössä.

8.3 Luotettavuus

Tutkimusta tehdessä pyritään välttämällä virheitä, jolloin tutkimuksen luotettavuutta voi arvioida. Luotettavuudesta esille nousevat kysymykset objektiivisesta tiedosta ja totuudesta. Laadulliseen tutkimukseen kuuluu useita hyvinkin erilaisia tutkimusperinteitä, on ilmeistä, että näin ollen löytyy myös tutkimuksen luotettavuuteen liittyviä kysymyksiä erilaisista käsityksistä. Laadullisen tutkimuksen neljänä kriteerinä pidetään uskottavuutta, siirrettävyyttä, luotettavuutta ja vahvistettavuutta. Kirjassa Laadullinen tutkimus hoitotieteessä tuodaan taulukolla hyvin esille erilaiset tulkinnat ja suomennokset näistä neljästä kriteeristä. Niiranen (1990), Tynjälä (1991), Eskola & Suoranta (1996) ja Parkkila ym. (2000) tuovat esille samasta lähteestä olevat termit, mutta suomentavat eri tavalla, riippuen siitä kenen tuotantoa he käyttävät alkuperäisenä lähteenä. (Sarajärvi – Tuomi 2009: 134–138.)

Esimerkiksi, vastaako minun tutkimukseni uskottavuus Eskola & Suorannan (1993) tulkinnan mukaan sitä, että olen tulkinnut ja käsitteellistänyt tutkittavien käsityksiä saman lailla? Vai, olenko Parkkila ym. (2000) mukaan antanut totuudenmukaisesti riittävän arvion ja kuvauksen tutkimusaineistosta? (Sarajärvi – Tuomi 2009: 138)

Opinnäytetyön edetessä olen pyrkinyt tuomaan esille mahdollisimman tarkasti eri työmenetelmät ja niiden etenemisen ja näin ollen olen kiinnittämään huomiota uskottavuuteen. Aloittaessani tätä opinnäytetyötäni uskoin, että tietoa olisi ollut enemmän. Luotet-

tavuutta kyseenalaistaa tämän työn kohdalta ehkä se, että tutkijana teen tämän tutkimuksen yksin, eikä näin ollen ole toista tutkijaa kyseenalaistamassa tulkintojani tai päättelyjäni. Opinnäytetyössäni käytetyt internetlähteiden luotettavuuteen ja niiden arviointiin vaikuttaa sivujen ajantasaisuus. Tarkoitus olisi käyttää mahdollisimman uusia ja päivitettyjä sivuja.

Oma työnkuvani hoitotyössä ei suoranaisesti kohtaa tässä opinnäytetyössäni, mutta aihe ja tulokset antavat aiheita lisätutkimuksiin ja nimenomaan lasten, nuorten ja perheen näkökulmasta silloin, kun ollaan tekemisissä varhaisen puuttumisen alueella, jolloin lastensuojelun asiakkuutta ei vielä ole. Alla mainitut tutkimukset eivät ole opinnäytetyöni aineistoa, mutta halusin tuoda esille nämä. Näissä näkyy varhaisen tuen tarpeellisuus ja puuttumisesta johtuvat seuraukset.

Aineistoa oli paljon, mutta mikä niistä oli tutkittua tietoa ja kohdentui juuri tähän työhön, oli tämän opinnäytetyön vaikein osuus. Opinnäytetyöni aiheen tärkeys tulee osittain esille Lastensuojelun keskusliiton ja THL:n selvityksessä ”Miten lastensuojelun kustannukset kertyvät” Tässä selvityksessä ilmaistiin tieto tutkimuksen vähyydestä. Ehkäisevään lastensuojeluun kuuluu kunnan tarjoamat perus- ja erityispalvelut, joiden tilastointi on haastavaa, samoin myös kustannuksia on vaikea tilastoida ja arvioida. Jatkuva kasvu kiireellisissä ja vastentahtoisissa toimenpiteissä on kasvussa. Kasvu kohdistuu eniten juuri 13–17-vuotiaiden nuorten kohdalla. Auttavat toimenpiteet tulevat yleensä liian myöhään ja yleensä vasta, kun tilanne on kriisiintynyt. Vanhempien ja lasten/nuorten kanssa työskentely on mahdollisuuksien puutteiden takia johtanut useimmiten juuri vastentahtoisten toimenpiteiden määrän kasvuun. Yhteistyöllä viranomaisten ja perheiden kanssa edistetään voimavaroja joilla pysytään vastaamaan kehityksen ja kasvun haasteisiin. Haastavaa tästä työstä tekee sen, että samalla kun asiaa tarkastelee kustannustehokkaaksi, sen pitäisi olla myös inhimillistä perheiden, lasten ja nuorten näkökulmasta. Perhepalvelut ja vanhempien tukeminen onkin suurin osa varhaista tukea. Perheiden mielenterveys/päihdeongelmat, jaksamattomuus, riittämättömyys vanhemmuuteen, ristiriitoja vanhemmuudesta ja vanhempien avuttomuutta, samoin myös osaamattomuutta hakea ajoissa tukea, ovat usein syynä lastensuojelun aloittamiselle.

Vuodesta 2009 oli avohuollon ja sosiaalityön asiakasmäärä noussut vuoteen 2010 yksitoista prosenttia, myös ilmoitusten määrä oli nousussa. Kiireellisten sijoitusten määrä

kasvoi kaksitoista prosenttia samaan aikaan. Alle 18 vuotiaiden osuus vuonna 2010 oli 1,3 prosenttia koko väestöstä. (Lastensuojelun keskusliitto, 2012: 3)

Pekka Myrskylän EVA analyysissään Hukassa – keitä ovat syrjäytyneet nuoret? tulee myös esille huostaanoton, perhetaustan ja heikko-osaisuuden merkitys. Analyysissä syrjäytyneeksi on luokiteltu 15–29- vuotiaat nuoret joilla peruskoulu on läpikäyty mutta ei muuta koulutusta ja ovat opiskelun ja työvoiman ulkopuolella. Tilastojen ulkopuolella on 32500 nuorta, joita ei näy missään tilastoissa ja täten eivät ole edes rekisteröityneet työttömäksi työnhakijaksi. Asunnottomia tästä ryhmästä on noin joka kymmenes. Pekka Myrskylän analyysissä varhaisen puuttumisen merkitys tulee esille huostaan otetuissa nuorissa. Noin 17000 lapsella ja nuorella on ollut kotiloissa ongelmia jotka ovat johtaneet lastensuojelullisiin toimenpiteisiin. Koulutuksen tärkeyttä tuotiin esille, ja se on yksi työttömyyden ja myös syrjäytymisen estävä tekijä. Nuoret, jotka ovat jääneet työttömäksi tai ulkopuoliseksi, noin 80 % heistä ei suorita myöhemminkään peruskoulua korkeampaa tutkintoa (Myrskylä 2012)

Lähteet

Ajantasainen lainsäädäntö. Laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta 8.4.1983/361. Annettu Helsingissä 8.4.1983.

Ajantasainen lainsäädäntö. Lastensuojelulaki 13.4.2007/417. Annettu Helsingissä 13.4.2007.

Ajantasainen lainsäädäntö. Lastensuojelulaki 683/1983. Annettu Helsingissä 5.8.1983. Tämä laki on kumottu Lastensuojelulla 13.4.2007/417, joka on voimassa 1.1.2008 alkaen.

Ajantasainen lainsäädäntö. Nuorisolaki, 27.1.2006/72. Annettu Helsingissä 27.1.2007

Ajantasainen lainsäädäntö. Sosiaalihuoltolaki 30.12.2014/1301. Annettu Helsingissä 30.12.2014.

Ajantasainen lainsäädäntö. Varhaiskasvatuslaki 19.1.1973/36. Annettu Helsingissä 19.1.1973.

Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet, 2010. Verkkodokumentti. <http://www.oph.fi/download/131115_Esiopetuksen_opetussuunnitelman_perusteet_2010.pdf>. Luettu 19.11.2016

Heinonen, Hanna – Väisänen, Antti – Hipp, Tiina 2012. Miten lastensuojelun kustannukset kertyvät ? Lastensuojelun keskusliitto. Saatavilla myös sähköisesti.. <<https://www.lskl.fi/verkkokauppa/miten-lastensuojelun-kustannukset-kertyvat/>>. Luettu 20.11.2016

Helsingin kaupungin sosiaaliviraston lapsiperheiden palvelujen vastuualueen riskiolosuhdetyöryhmä 2006-2007. Lapsen hyvän kasvun ja kehityksen riskitekijöiden ja suojaavien tekijöiden tunnistaminen. Verkkodokumentti. <<http://docplayer.fi/427832-Lapsen-hyvan-kasvun-ja-kehityksen-riskitekijoiden-ja-suojaavien-tekijoiden-tunnistaminen.html>>. Luettu 25.11.2016.

Johansson, Kirsi – Axelin, Anna – Stolt, Minna – Ääri, Riitta-Liisa (toim.) 2007. Systemaattinen kirjallisuuskatsaus ja sen tekeminen. Turku : Turun Yliopisto.

Kaste-ohjelma, 2012. Sosiaali- ja terveysministeriö. Verkkodokumentti. <<http://stm.fi/kaste>>. Luettu 25.11.2016.

Lastensuojelun käsikirja. Terveysten- ja hyvinvoinnin laitos. Verkkodokumentti. <<https://www.thl.fi/fi>>. Luettu 22.11.2016.

Myrskylä Pekka 2012 Hukassa - Keitä ovat syrjäytyneet nuoret? EVA analyysi. Verkkodokumentti. <<http://www.eva.fi/wp-content/uploads/2012/02/Syrjaytyminen.pdf>>. Luettu 21.11.2016.

Rousu, Sirkka 2008. Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman laadinta kunnissa. Opas lakisääteisen suunnitelman laadintaan. Osa 1. Suunnitelman valmistelu.

LapsiARVI-julkaisu. Verkkodokumentti. <http://shop.kunnat.net/product_details.php?p=253>. Luettu 22.11.2016.

Rousu, Sirkka 2009. Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman laadinta kunnissa. Opas lakisääteisen suunnitelman laadintaan. Osa 2. Suunnitelman seuranta ja arviointi. Verkkodokumentti. <http://shop.kunnat.net/product_>Luettu 22.11.2016.

Räty, Tapio. 2015. Lastensuojelulaki. Käytäntö ja soveltaminen. Porvoo: Edita.

Satka, M – Alanen, L.– Harrikari, T.– Pekkarinen, E 2011. Lapset, nuoret ja muuttuva hallinta. Jyväskylä: Bookwell oy.

Stakes 2005. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Verkkodokumentti. <<https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/77129/Varhaiskasvatussuunnitelmanperusteet.pdf?sequence=1>>. Luettu 20.11.2016.

Stollt, Minna – Axelin, Anna – Suhonen, Riitta (toim.) 2016. Kirjallisuuskatsaus hoitotieteessä. 2. korjattu painos. Turku: Turun yliopisto

Uotinen Sami 2007. Uusi lastensuojelulaki. *Yleiskirje 25/80/2007*. Verkkodokumentti. <<http://www.kunnat.net/fi/Kuntaliitto/yleiskirjeet-lausunnot/yleiskirjeet/2007/Sivut/Yleiskirje-25-80-2007-Uusi-lastensuojelulaki.aspx>>. Luettu 21.11.2016.

Uotinen, Sami – Porko, Maria. 2015. Uusi sosiaalihuoltolaki sekä lastensuojelulain ja muiden lakien muutokset. *Yleiskirje 9/2015*, Verkkodokumentti. <<http://www.kunnat.net/Kuntaliitto/yleiskirjeet-lausunnot/yleiskirjeet/2015/Sivut/Yleiskirje-9-2015.aspx>>. Luettu 20.11.2016.

Valtioneuvoston asetus lapsen oikeuksia koskevan yleissopimuksen voimaansaattamisesta sekä yleissopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä annetun lain voimaantulosta 60/1991 Annettu Helsingissä 21.11.1991

Vantaan kaupunki, 2015. Hyvis Vantaan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma. Verkkodokumentti. <<http://www.vantaanhyvis.fi/>>. Luettu 20.11.2016.

Varhainen tuki kohti hyviä käytäntöjä 2008. Helsingin kaupungin sosiaalivirasto, Oppaita ja työkirjoja 2008: 7. Verkkodokumentti. <<http://docplayer.fi/415424-Varhainen-tuki-varhainen-tuki-o-p-a-s-kohti-hyvia-kaytantoja-kohti-hyvia-kaytantoja-opas.html>>. Luettu 20.11.2016.

Varpu 2016. Varhaisen puuttumisen vastuuhenkilöverkosto, Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Helsinki. Verkkodokumentti. <<http://www.varpu.fi/varpu>>. Luettu 20.11.2016.

YK:n yleissopimus Lapsen oikeuksista 1989. Verkkodokumentti. <https://unicef.studio.crasman.fi/pub/public/pdf/LOS_A5fi.pdf>. Luettu 30.10.2016.

Opinnäytetyön aineisto

Ahopalo, Johanna 2011. Päivähoidon työntekijän lasta koskevan huolen käsittely osana ennaltaehkäisevää lastensuojelua. Pro gradu tutkielma. Itäsuomen yliopisto. Yhteiskuntatieteiden laitos. Sosiaalityö.<file:///F:/opinn%C3%A4yte/lataukset/urn_nbn_fi_uef-20110390.pdf>. Luettu 26.11.2016.

la, Karvinen 2015. Edistävät ja Rajoittavat tekijät ehkäisevässä lastensuojelun toimialojen välisessä yhteistyössä. Sosiaalityön pro gradu tutkielma. Tampereen yliopisto. Sosiaalityön tutkimuksen laitos. Sosiaalityö.<file:///F:/opinn%C3%A4yte/lataukseGRADU-138355553.pdf>. Luettu 26.11.2016.

Merioja, Johanna – Tamsi, Alina – Virtanen, Anni 2015. Kuuntelu ja empaattinen ymmärrys helpottivat omaa ahdinkoa. Opinnäytetyö. Hämeenlinna, Lahdensivu. Sosiaalialan koulutusohjelma, Sosiaalipedagoginen kasvatustieteiden tutkimuskeskus.
<https://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/90775/Merioja_Johanna_Tamsi_Alina_Virtanen_Anni.pdf?sequence=1>. Luettu 26.11.2016

Mäkelä, Johanna 2012. Varhainen puuttuminen ja huolen puheeksi ottaminen Pirkanmaalaisen kunnan päiväkodeissa työntekijöiden näkökulmasta. Opinnäytetyö. Ylempi amk-tutkinto. Tampere. Tampereen ammattikorkeakoulu. Terveystieteiden koulutusohjelma. <file:///F:/opinn%C3%A4yte/lataukset/Makela_Joanna.pdf>. Luettu 25.11.2016

Repo, Katja 2015. Varhaisen puuttumisen ja huolien puheeksi ottamisen kehittäminen päivähoitoon varhaiskasvatuksessa. Opinnäytetyö. Lahti. Lahden ammattikorkeakoulu. Lasten ja nuorten hyvinvoinnin turvaaminen.
<file:///F:/opinn%C3%A4yte/lataukset/Repo_Katja.pdf>. Luettu 25.11.2016.

Lastensuojeluilmoitus

Miten lastensuojeluilmoitus tehdään?

Ilmoituksen voi tehdä puhelimitse kirjallisesti tai käymällä virastossa henkilökohtaisesti.

Tietojen arkaluontoisuuden vuoksi ilmoitusta ei pidä tehdä sähköpostitse.

Kenelle lastensuojeluilmoitus tehdään?

Ilmoitus tehdään aina ensisijaisesti lapsen asuinkunnan sosiaalitoimistoon. Kiireellisissä tilanteissa tai virka-ajan ulkopuolella ilmoitus voidaan tehdä sosiaalipäivystykseen tai hätäkeskukseen (112). Jos tilanne on kiireellinen eikä lapsen asuinkuntaa tai kunnan lastensuojelun yhteystietoja ei ole mahdollista saada selville, voi soittaa hätänumeroon 112.

Tärkeintä on, että ilmoitus tehdään viipymättä ja että ilmoitusvelvolliset tahot antavat ilmoituksen tehdessään yhteystietonsa, jotta tietoja voidaan tarpeen mukaan täydentää. Erityisen nopeasti tieto on välitettävä sellaisissa tapauksissa, joihin liittyy rikos

Kenellä on velvollisuus ilmoittaa?

- sosiaali- ja terveydenhuollon, lasten päivähoidon, opetustoimen, nuorisotoimen, poliisitoimen ja seurakunnan palveluksessa tai luottamustoimessa olevat
- Rikosseuraamuslaitoksen sekä palo- ja pelastustoimen palveluksessa olevat
- muun sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen tuottajat
- opetuksen tai koulutuksen järjestäjät
- terveydenhuollon ammattihenkilöt
- seurakunnan tai muun uskonnollisen yhdyskunnan henkilöstö
- koululaisten aamu-/iltapäivätoimintaa harjoittavan yksikön toiminnassa olevat
- turvapaikan hakijoiden vastaanotto toiminnan palveluksessa olevat ja kotoutumisen edistämiseksi annetussa laissa tarkoitetussa perheryhmäkodissa ja muussa asuinyksikössä työskentelevät
- hätäkeskustoiminnan palveluksessa toimivat
- Tullin, rajavartiolaitoksen ja ulosottoviranomaisen palveluksessa olevat henkilöt.

Ilmoitusvelvollisuus liittyy tehtävän hoitamisessa saatuihin tietoihin riippumatta siitä, onko tiedot saatu virka- tai työsuhteessa taikka itsenäisenä ammatinharjoittajana. Lisäksi ilmoitusvelvollisuus koskee luottamustointa hoitavia henkilöitä tai vastaavissa toimeksiantosuhteessa tai itsenäisinä ammatinharjoittajina toimivia henkilöitä.

Jos ilmoittaja on viranomainen, on tämä aina kerrottava perheelle. Jos henkilöllä on lain mukaan velvollisuus lastensuojeluilmoituksen tekemiseen, ei hän voi tehdä ilmoitusta ilmoittamatta nimeään. **Yksityishenkilö voi jättää henkilöllisyytensä ilmoittamatta.** Jos lastensuojelun työntekijä tietää yksityishenkilön henkilöllisyyden, hän ei voi luvata että tieto voidaan salata asianosaisilta.

Ennakollinen lastensuojeluilmoitus on tehtävä tilanteissa, joissa on perusteltua syytä epäillä, että syntyvä lapsi tulee tarvitsemaan lastensuojelun tukitoimia välittömästi syntymänsä.

Ilmoitusvelvollisia ovat samat tahot, jotka ovat 25 §:n mukaan velvollisia varsinaisen lastensuojeluilmoituksen tekemiseen.

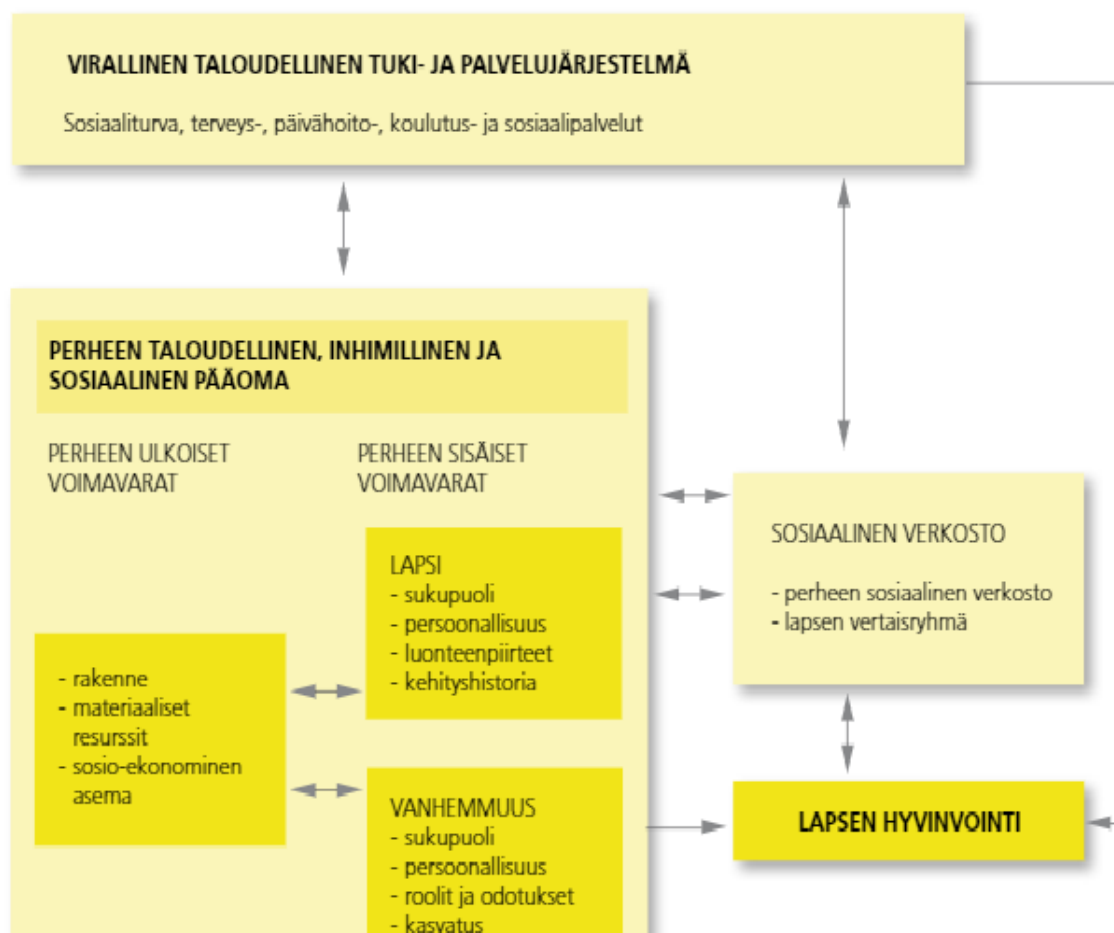
(Lastensuojelun käsikirja. THL 2016)

Hakutaulukko

Tietokanta	Hakusanat	Osumat	Rajoitteet	Opinnäytetyön otsikon mukaan	
Melinda	lastensuojelu <i>and</i> varhainen tuki <i>or</i> ehkäisevä	3	2007–2015 peräkkäiset sanat opinnäytetyöt suomi	1	
Medic	*ehkäisevä lastensuojelu* <i>and</i> *varhainen tuki* <i>and</i> perhetyö	0	2007–2015 opinnäytetyöt suomi		
	lastensuojelu	3			1
	perhetyö <i>or</i> lastensuojelu	3			2
	perhetyö lastensuojelu	6			3
	varhainen tuki <i>and</i> lastensuojelu <i>and</i> perhe	0			
Arto	*ehkäisevä lastensuojelu* <i>or</i> *varhainen tuki*	22	2007-2015 suomi	0	
	ehkäisevä lastensuojelu <i>and</i> *varhainen tuki*	0			
Google Scholar	ehkäisevä lastensuojelu	5	2007-2015 artikkelin otsikko opinnäytetyöt pro gradu mielenterveys päihde lukuoikeuden puuttuminen	0	
	ehkäisevä lastensuojelu "ehkäisevä lastensuojelu"	14			1
	perhetyö lapsi "varhainen puuttuminen" tutkimus	1			0
	ehkäisevä lastensuojelu "varhainen tuki"	15			0
		23			0

Opinnäytetyön tietoperustan tiedonhaku

Lapsen hyvinvointia turvaavat ja uhkaavat tekijät

(Varhainen tuki opas- kohti hyviä käytäntöjä. Helsingin kaupunki sosiaalivirasto)

Aineiston analyysi perheiden kokemuksista

Alkuperäinen ilmaisu	Pelkistetty ilmaisu	Alaluokka	Yläluokka
"Ehkä enemmän aikaa vasu-keskustelulle"	Enemmän aikaa	Aikaa ja rauhallinen hetki keskusteluun	Varhaisen tuen kehittämisessä huomioitavaa
"Vähän useammin keskustelut".	Useammin keskusteluja		
"Aika milloin, koska, missä; kaikesta ei voi puhua eteisessä tai lasten ympäröimänä".	Rauhallinen paikka keskusteluille		
"Mälsää on ollut ajoittainen sairastelun vuoksi syntynyt kasvattajien nopea / tiivistähtinen vaihtuvuus".	Sairastelun vuoksi henkilökunnan vaihtuvuus	Henkilökunnan vaihtuvuus	
"Ovat asiallisesti kertoneet mistä ovat huolissaan ja selvittää asiaa erityislastentarhan-opettajalta".	Erityislastentarhanopettaja selvitetty asiaa	Erityisasiantuntijoiden apu saatavilla	
"Kuvasta avulla on toiminut hyvin. Ja puheterapia".	Puheterapeutin apu		
"Sain perhetyön kautta varmuutta vanhemmuuteen yksinhuoltajana. Uskallan jatkossakin varmasti pyytää apua, jos siltä tuntuu".	Varmuutta ja uskallusta pyytää apua	Ammatillinen ja konkreettinen tuki vanhemmuuteen	Perheiden myönteiset kokemukset varhaisesta puuttumisesta.
"Helpotusta omaan pahaan oloon (puhumalla). Neuvoja lapsen raivokohtausten sietämiseen, "kasvatusneuvoja". Tarvitsin henkilöä jolle kertoa äitiyteen liittyvistä huolistani ja vauvan hoidosta".	Neuvoja käsitellä omaa pahaoloaan ja neuvoja käsitellä raivokohtauksia saavaa lasta. Tuki ongelman ratkaisuun.		
"Ovat tarkkaillleet tilanteita ja puhuneet asiasta työyhteisön kesken".	Kokonaisvaltainen huomio työryhmältä		
"Asioista on puhuttu suoraan, avoimesti ja kiertelemättä".	Puhuttu avoimesti, suoraan ja kiertelemättä ongelmista.	Avoin keskustelu asioista	
"Avoimuus sekä mukavia ja ihan lämpimien hoitajien ansiosta".			
"Yhteydenotto tuntui hyvin helpolta ja keskustelu luontevalta".	Kuunneltu vanhempia ja heidän mielipiteitä, keskusteluhetket luontevia ja ymmärretty vanhempien näkökulma.	Vanhemmat tulleet kuulluksi	
"On kuunneltu ja ymmärretty, toiminta lapsilähtöistä".			
"Vaikutelma oli mukava ja avoin, asiantunteva ja välittävä".			
"Pitkäaikainen suhde päiväkotiin ja henkilökuntaan on helpottanut asioista puhumista ja vaikeidenkin asioiden käsittelyä".	Ammatilliset ja tutut hoitajat, joilla ratkaisuideoita ilmenneisiin ongelmiin.	Helposti lähestyttävät tutut hoitajat	
"Hoitajia on helppo lähestyä, koska he ovat tottuneet monen näköisiin huoliin/ ongelmatilanteisiin, usein heillä on myös esittää ratkaisuideoita".			
"Sain perhetyön kautta varmuutta vanhemmuuteen yksinhuoltajana. Uskallan jatkossakin varmasti pyytää apua, jos siltä tuntuu".	Asiat käsitelty loppuun asti.	Asiat viety loppuun	
"Ehkäisevästä perhetyöstä on ollut perheellemme hyötyä".			

Aineiston analyysi työntekijöiden kokemukset

Alkuperäinen ilmaisu	Pelkistäminen	Alaluokka	Yläluokka
"Virastot eivät tee yhteistyötä vaan henkilöt."	Yhteistyön merkitys	Liikaa byrokratiaa ja päällekkäisiä toimintoja	Varhaisen tuen kehittämisessä huomioitava
"Koulu, terveystoimi ja sosiaalityö nivottava yhteen, nyt liikaa päällekkäistä, rinnakkaista verkostoa ja toimenpiteitä."	Liikaa päällekkäisiä tahoja hoitamaan asioita		
"Se, että joka sektorilla tehdään NIIN paljon kaikkea muuta kuin pitäisi, tärkeysjärjestykset ovat ihan pielessä, naputellaan tietokonetta ja täytetään lomakkeita, kun esim. pitäisi keskittyä tärkeimpään, ihmiseen."	Tärkeysjärjestyksen merkitys, liikaa byrokratiaa	Liian vähän henkilökuntaa	
"Mennään kaikki kuin kilpahevosekset."	Kiire aikataulu		
"Opettajille pitää antaa mahdollisuus tehdä työajalla yhteistyötä! Se ei ole harrastus, vaan työstä ja myös yhteistyöstä maksettava myös opettajalle!"	Liian vähän henkilökuntaa että olisi aikaa tehdä työajalla	Vaitiolovelvollisuus	
"Tiettyjen toimialojen liian tiukka vaitiolovelvollisuus (onko lain mukaista?)"	Epätietoisuus vaitiolovelvollisuudesta		
"On annettava tietoa eikä piilouduttava salassapidon taakse."	Vaitiolo hankaloittaa yhteistyötä	Ohjeiden epäselvyys	
"Joidenkin yhteistyökumppaneiden osalta lastensuojelulain heikko tuntemus."	Lakien tuntemus heikkoa		
"Ei ole selkeää tietoa keneen otetaan yhteyttä missäkin asiassa."	Ei selkeää tietoa yhteistyökumppaneista.		
"Varhainen puuttuminen toteutuu, mutta kun sitä lähdetään viemään eteenpäin, niin siinä on katkoksia."	Tiedon kulun ongelmia		
"Tieto siitä mihin otat yhteyttä ja sitten myös tietoa pykälästä, saatko sä ottaa yhteyttä."	Epäselvyyttä toimintaohjeissa	Työntekijöiden koulutuksen puute	
"Pitää kyllä tietää lapsen kehitys, mitä tän ja tän ikäisen tulisi osata"	Perusosaaminen lapsen kehityksestä tulisi tietää		
"Kokemus tuo varmasti helpotusta huolista puhumiseen, mutta myös koulutus voisi olla hyvä."	Koulutuksen tuoma lisä kokemukseen		
"Kaipaisin lisää tietoa mm. siitä, miten tulkita vanhempien sanatonta viestintää ja miten reagoida siihen."	Nonverbaalisen taidon oppiminen ja kehittäminen		
"Maahanmuuttajat tuovat omat haasteensa arkeen, jos yhteistä kieltä ei ole."	Yhteisen kielen löytäminen		
"Aiheesta olisi hyvä saada lisää tietoa ja työväliteitä. Esim. kehittämissäpäivissä voitaisiin enemmän puhua ja jakaa asioita."	Työyhteisön tiedon jakaminen työtiimissä		
"Koen, että sekä työntekijöiden, että perheiden tulisi saada enemmän tietoa lastensuojelun asioista, jotta ihmiset uskaltaisivat rohkeammin ottaa pienetkin huolet puheeksi."	Tiedon vähyys esteenä huolen puheeksi otossa	Toimiva työyhteisö.	Työntekijöiden myönteiset kokemukset varhaisesta puuttumisesta.
Avoin ilmapiiri."	Avoimuus		
"Hyväksytään toisenlaisiakin mielipiteitä."	Erilaisten mielipiteiden hyväksyntä		
"Me toimitaan paljon pienryhmissä tässä."	Yhteistyö		
"Pyritään keskustelemaan havaituista asioista heti, voidaan sanoa toisen ryhmän aikuisille että meillä on tällainen akuuttijuttu."	Nopea reagointi työyhteisössä, tiimin tuki akuutteihin asioihin		
"Työilloissa keskustellaan esimiehen kanssa."	Esimiehen tuen tärkeys		
"Keskenämme ensin keskustellaan asiasta ja vähän pistetään ylös, sitten kysytään vanhemmalta siitä asiasta."	Työtiimin tuki omalle toiminnalle		
"Me ollaan niin kun sillä kokoonpanolla, ketä se huoli koskettaa. Se tieto mitä tarvitaan tän homman pyörittämiseksi tässä, niin se annetaan kaikille muillekin totta kai. Mutta se yksityiskohtainen keskustelu jää, se on niin kun siinä."	Iso kokoonpano huolen käsittelyyn ja tiedon eteenpäin viemiseen.		
"Ottanut puheeksi sekä tiimissä, että vanhempien kanssa."	Puheeksi otto		

"Kokoontuminen silloin tällöin viranomaisten kesken pohtimaan yhteisiä ongelmakohtia, muutostarpeita yms. Hyviä foorumeita esim. oppilashuoltoryhmät ja varhaiskasvatuspalaverit."	Mahdollisuus olla yhteydessä muiden viranomaisten kanssa	Moniammatillinen työryhmä	
"Palvelut ovat lähellä toisiaan. Helpottaa henkilökohtaista kontaktin ottoa."	Helppous olla yhteydessä muihin palveluihin		
"Muutosta on tapahtunut aika paljon. Yhteistyöjatkumo enemmänkin koulun puolelle on paljon suurempaa."	Yhteistyössä tapahtunut positiivinen muutos		
"Aluksi ottamaan yhteyttä Vartu:n sosiaaliohjaajaan".	Yhteistyötaho		
"Konsultoin tarvittaessa nimettömänä muita asiantuntijoita (mm. lastensuojelu)."	Asiantuntijoiden apu tarvittaessa		
"Tiimikavereiden mielestä asia oli nyt kunnossa kun vanhempien kanssa oli puhuttu. Minua asia edelleen vaivasi. Puhuin erityislastentarhanopettajalle ja hän katsoi huoleni aiheelliseksi. Tämä helpotti."	Keskusteluapu erityislastentarhanopettajan kanssa, tuki omalle huolenaiheelle		
"Vanhemmillä on matala kynnyks kysyä apua."	Selkeät yhteistyötahot		
"Kun sulla on lomakkeella kirjattuna ne karkeat asiat, siitä on helppo sitten lähteä puhuun vanhempien kanssa."	Tuodaan asiat selkeästi valmisteltuna esille	Ammatillinen valmistelu huolen puheeksi ottoon	
"Puhutaan vanhemman kanssa, että nyt on jotakin sellasta mitä en ymmärrä. Voisitko sä auttaa mua tän tunteeni kanssa."	Vanhempien tuntemuksien huomioiminen		
"Mietitään yhdessä onko se asia semmoinen että vähän seurataan vai otetaan heti puheeksi."	Vanhempien kanssa yhdessä mietitään tuen tarvetta		
"Olen keskustellut vanhempien kanssa ja suositellut heille erilaisia palveluja, joista he voisivat saada apua, esim. varhainen tuki."	Luottamuksellinen keskustelu antaa mahdollisuuden ohjata erilaisiin palveluihin	Ohjaus tarvittavien palvelujen piiriin	
"Neuvomme vanhempia jos he kysyvät neuvoa että kokeileppa tätä ja jos tuntuu vielä hankalalta, niin sitten on se perheneuvonta jonne voi soitella."	Ohjausta käyttää erilaisia työkaluja lapsen hyvinvointiin.		
"Ne luottamukselliset suhteet vanhempiin kun olet oma itsesi ja sitten tuot sen oman osaamisen myöskin."	Luotettava työntekijä	Luottamuksellinen ja avoin, perhettä kunnioitava kohtaaminen	
"Se kannattaa aina huolehtia se joka ikisen lapsen ja vanhemman kohdalla sen sillan rakentaminen kuntoon."	Luottamusta rakentava kohtaamista		
"Puhutaan vanhemman kanssa."	Keskustelut		
"Asioista on tärkeää puhua, vaikka ne olisivat vaikeita. Avoimessa yhteistyössä on tärkeää kuunnella myös huoltajan näkökulmaa, vaikka se olisi hyvinkin paljon ristiriidassa oman näkemyksen kanssa. Avoimessa yhteistyössä myös suunnitellaan yhdessä tavoitteet huoltajan kanssa huolen poistamiseksi."	Avoimesti otetaan esille vaikeat asiat. Kunnioitetaan samalla perheiden näkökulma, yhteiset suunnitelmat huolen poistamiseen.		
"Tärkeimpiä asioita ovat ajoitus, luottamus ja huoltajien kunnioittaminen, sekä empatiakyky. Tärkeää on kulkea rinnalla, eikä olla ylimielinen, kaikki tietävä ammattilainen. Vanhemmat ovat lastensa parhaita asiantuntijoita ja ammattilaisen tehtävä on tukea ja ohjata."	Asioiden oikea tapa tuoda esille ,kunnioittaen ja tuntea empatiasuutta vanhempia kohtaa. Ammatillisuus kohdattaessa		
"Keskustelu sujui avoimesti ja luottamuksellisesti. Vanhemmat saivat kertoa tuntemuksistaan ja tulivat kuulluksi vaikeassa asiassa. Keskustelun aikana huoli kasvoi entisestään. Vanhemmat olivat kuitenkin halukkaita yhteistyöhön. Keskustelun jälkeen oli helpottunut olo."	Vanhemmat tulivat kuulluksi vaikeassa asiassa luottamuksellisesti ja avoimesti. Yhteistyön jatkumo.		